

พระวิษณุกรรมเคลือบ (วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ครบรอบ ๗๒ ปี พ.ศ. 2553)

รูปด้านหน้าและด้านหลัง

กฤษฎา ยศขรรค์ หัวหน้าแผนกเครื่องเคลือบดินเผา

จังหวัดราชบุรีหรือเมืองโอ่งมังกร เป็นนามที่คนจังหวัดราชบุรีมักถูกเรียกขานว่าเป็น “คนเมืองโอ่ง” มีที่มาจากการที่ราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะโอ่งมังกรมีประวัติการผลิตที่ยาวนานกว่า 80 ปี เป็นที่รู้จักกันดีทั้งชาวไทยและต่างประเทศจนกลายเป็นสัญลักษณ์ของราชบุรีในปัจจุบัน โอ่งเมื่อช่างปั้น ขึ้นรูปเสร็จจะนำไปเขียนลายมังกรด้วยดินติดดอกเรียวยาวแล้ว การเคลือบถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนนำเข้าเตาเผา สูตรน้ำเคลือบถือเป็นความลับที่ปกปิดจะมีสูตรพื้นฐานคือน้ำค้างขี้เถ้าผสมกับน้ำขี้เถ้าและสีแดงที่ได้จากสนิมของเหล็ก นำน้ำเคลือบเทราดแล้วนำไปเผา ภายในเตาทำให้ดินดิบกลายเป็นดินสุกที่แกร่งด้วย อุณหภูมิสูงถึง 1300 องศาเซลเซียส เพื่อให้ น้ำเคลือบละลายเป็นเนื้อเดียวกัน เคลือบติดผิวโอ่งให้มีความมันวาวช่วยขับให้ลวดลายงามเด่นขึ้น

วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ปี พ.ศ. 2553 จะมีอายุครบ 72 ปี นับได้ว่าเป็นสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงมายาวนานผ่านร้อนผ่านหนาวอยู่คู่กับราชบุรีไม่ต่างจากโอ่งมังกรที่อยู่คู่กับราชบุรีตลอดมา ในโอกาสที่วิทยาลัย มีอายุครบ 72 ปี โดยมี นายสุรศักดิ์ อารมณ์เทวัญ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา จัดให้มีงานสมโภชของค์พระวิษณุกรรม ซึ่งได้บูรณะแบบอนุรักษณ์ และปรับปรุงฐานใหม่ให้มีความสง่างาม เป็นศูนย์รวมใจของเหล่าศิษย์วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

พระวิษณุกรรมนี้ นับถือกันว่าเป็นนายช่างเทพดาผู้ยิ่งใหญ่ มีอิทธิฤทธิ์สามารถเนรมิตงานช่างได้ ศิษย์ทั้งหลายที่เรียนการช่างได้ถือปฏิบัติเป็นสัญลักษณ์ครูบาอาจารย์ ได้แสดงความเคารพ กตัญญูทวาทิ ระลึกถึงพระคุณครู เพื่อให้การประกอบกิจกรรมด้านการช่างเจริญยิ่งขึ้น (มานะ ทองสอดแสง. 2535:10) สาขางานเครื่องเคลือบดินเผา ประเภทวิชาศิลปกรรม ได้แนวคิดจากท่านผู้อำนวยการจัดสร้างวัดดุมงคลพระวิษณุเคลือบ จำนวน 72 องค์ โดยความร่วมมือร่วมใจจากศิษย์เก่าวิทยาลัยเทคนิคราชบุรีร่วมกันสร้างไว้ เป็นที่ระลึกที่ยั่งยืนด้วยเชรามิกเคลือบองค์พระด้วยน้ำเคลือบโอ่งที่เรื่องชื่อของราชบุรี ด้วยกรรมวิธีการสร้างดังนี้

การปั้นต้นแบบด้วยขี้ผึ้ง เป็นหนึ่ง ชวนจิตการ sculpture.club กล่าวว่าการปั้นต้นแบบนั้นจะปั้นด้วยดินเหนียวหรือดินน้ำมันก็ได้ แต่ที่เลือก ปั้นด้วยขี้ผึ้งที่ใช้สำหรับงานหล่อพระทองเหลืองจะมีส่วนดีเพราะมีความคงรูปร่างที่ดีและตกแต่งผิวงานได้เรียบเป็นมัน สามารถนำไปสร้างแม่พิมพ์สำหรับพิมพ์อัดได้ดี

ภาพประกอบ : การปั้นต้นแบบด้านหน้าและด้านหลังด้วยขี้ผึ้ง

การสร้างแม่พิมพ์อัด พิมพ์อัดใช้ สำหรับอัดดินให้มีลักษณะเหมือนต้นแบบจำนวนมากๆ ด้วยความรวดเร็ว มีความคมชัด สะดวก เป็นวิธีที่นิยมใช้สำหรับสร้างพระเครื่องมานานแล้วจะ ใช้ปูนซีเมนต์หรือปูนปลาสเตอร์หินก็ได้ หลอมชัย จิตรเริ่งฤดี กล่าวว่า แม่พิมพ์ที่ดีควรจะเป็นพิมพ์โลหะ เพราะมีความคมชัด ทนต่อแรงกด คได้ดีมาก แต่มีราคาค่อนข้างแพงมากใช้พิมพ์ครั้งละเป็นหมื่นๆองค์ หากต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย ก็หันมาใช้พลาสติกที่ใช้สำหรับทำหม้อกึ่งปิดพื้นปลอมจะดีกว่า สามารถพิมพ์ได้ถึง 2 พันครั้งสบายๆ และค่าใช้จ่ายก็ถูกด้วย

วิธีการสร้างแม่พิมพ์อัดพระวิษณุกรรมเคลือบดินเผา ต้นแบบที่ปั้นด้วยขี้ผึ้งถอดแบบกลับด้วยยางซิลิโคน แยกชิ้นเป็นด้านหน้าและด้านหลัง

ภาพประกอบ : การถอดแบบด้วยยางซิลิโคน

จากนั้น นำแบบยางซิลิโคนมาดันด้วยดินน้ำมัน แล้วหล่อด้วยขี้ผึ้งเพื่อให้ได้ต้นแบบกลับ และดันด้วยดินน้ำมันบนพิมพ์ขี้ผึ้งผสมเรซินเททับพิมพ์ขี้ผึ้ง จะได้ต้นแบบกลับ ที่เป็นเรซิน การทำความสะอาดพิมพ์กลับที่ติดขี้ผึ้ง โดยวิธีการต้มด้วยน้ำร้อนและใช้แปรงขัดถูให้สะอาด จัดแต่งให้เรียบร้อยด้วยตะไบละเอียด

ภาพประกอบ : ต้นแบบกลับทำด้วยเรซิน

นำต้นแบบกลับทำด้วยเรซินมาถอดพิมพ์ด้วยยางซิลิโคนอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผสมน้ำยาเท รีดอกเทลในแม่พิมพ์ กลับซิลิโคนอีกครั้งหนึ่ง ให้มีความหนาประมาณ 1 เซนติเมตร น้ำยาเร็งจะทำปฏิกิริยา น้ำยาเทร็ดอกเกิดความร้อนมาก เกิดฟองอากาศจากการเดือด ต้องใช้ไม้ตัดเป็นรูปวงรีต่อด้ามกดทับที่แผ่น ไม่นี่ต้องเคลือบด้วยวาสลีนกันติดน้ำยาเทร็ดอกด้วย ต้องกดให้แน่นฟองอากาศจะยุบตัวเมื่อแห้งแล้ว

ภาพประกอบ : น้ำยาเทร็ดอก และพิมพ์เทร็ดอกสำหรับอัดดิน

แม่พิมพ์ที่ทำจากพลาสติกทำแห้งจะมีความแข็งและเหนียวกว่า ทำจากเรซินมาก การขัดแต่งต้องใช้เครื่องขัดเจียร
นัย จะทำได้ง่ายกว่าการขัดด้วยตะไบ แล้วจึงนำไปใช้เป็นแม่พิมพ์สำหรับอัดต่อไป

การสร้างกรอบพิมพ์ (เสื้อพิมพ์) นำแม่พิมพ์ที่ทำด้วยพลาสติกแห้งมาทำตัวยึดแม่พิมพ์ด้านหน้าและ
แม่พิมพ์ด้านหลัง บุญเทียม ศรีคำ ผู้จัดการ ทวารวดี เครื่องเคลือบดินเผา กล่าวว่า ตัวยึดแม่พิมพ์แห้ง ควรทำด้วย
เหล็กแผ่นหนา ครึ่งนิ้ว ตัดให้มีขนาด เล็กกว่าแม่พิมพ์เล็กน้อย ด้านหลัง ของแผ่นเหล็กเจาะรูทำเกลียวสำหรับยึดกับ
แท่นพิมพ์ ส่วนด้านหน้าของแผ่นเหล็กไม่ควรขัดผิว เพื่อใช้ติดกาวอีพ็อกซียึดแม่พิมพ์แห้งได้แน่น

ภาพประกอบ : แม่พิมพ์แห้งยึดด้วยเหล็กแผ่น

เสื้อพิมพ์ทำด้วยเหล็กแผ่นหนา 1 นิ้วครึ่ง เจาะช่องตรงกลางให้มีขนาดเท่ากับขนาดของแม่พิมพ์ ด้านหลัง
ใช้สำหรับบังคับดินขณะอัดพิมพ์

ภาพประกอบ : เสื้อพิมพ์และแม่พิมพ์ด้านหลัง

เนื้อดินอัดพิมพ์พระวิษณุกรรม เพื่อให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของเนื้อดินราชบุรี เมื่อเผาอุณหภูมิสูงจะได้สีน้ำตาลเข้ม เหมือนกับ โองม้งกร ใช้ดินสำเร็จบริษัทคอมพลาวด์ PAA ผสมเฟอริก 3 เปอร์เซนต์ ถ้าต้องการสีขาว นวลก็ใช้ได้เลยโดยไม่ต้องผสม ความแข็งของเนื้อดินอัดพิมพ์ที่เหมาะสมวัดความแข็งด้วยเครื่องวัดแบบเข็มแทง ในระดับ 4 จะมีการทรงตัวได้ดีไม่บิดตัวเสียรูปทรง ขณะนำออกจากพิมพ์

การอัดพิมพ์พระวิษณุกรรม ใช้เครื่องอัดดินผงแผ่นกระเบื้องระบบแรงดันไฮโดรริกช่วยให้เนื้อดินแน่น มีความคมชัดและใช้แรงดันลมเป่า เพื่อถอดจากพิมพ์อัดจะช่วยให้ดินหลุดง่ายไม่บิดงอหรือเสียรูปทรงแม่พิมพ์ควรทาแม่พิมพ์ด้วยน้ำมันพืช และเป่าด้วยปั๊มลมให้น้ำมันพอรอบๆ ก็พอ หากน้ำมันมากไปจะทำให้ดินอัดพิมพ์ไม่เกาะตัว ลวดลายจะหลุดร่อน

ภาพประกอบ : การอัดพิมพ์พระวิษณุกรรม

การตกแต่งพระวิษณุกรรม หลังจากอัดพิมพ์แล้วควรตกแต่งรอยตะเข็บในขณะดินหมาดตัวแล้ว ด้วยมีดเล็กๆ และเช็ดด้วยฟองน้ำหมาดให้เรียบร้อย จากนั้น ใช้น้ำเคลือบโองพ่นทับในสภาวะดินหมาด ผึ่งไว้ให้แห้ง ในที่ร่ม และนำเข้าเผาในเตาเผาแก๊สอุณหภูมิ 1,150 องศาเซลเซียส

ภาพประกอบ : การตกแต่งก่อนเผาเคลือบ

การเขียนสีบนเคลือบตกแต่งเครื่องทรง หลังจากเผาเคลือบแล้วนำมาเขียนสีบนเคลือบ ด้วยน้ำทอง ในส่วนที่เป็นเครื่องทรง เช่น มงกุฎ เข็มขัด กรองคอ สังกวาล กำไลหัตถ์และข้อพระบาท แล้วนำเข้าเตาเผาแก๊ส อบความร้อน 800 องศาเซลเซียส การอบความร้อนครั้งนี้ไม่ควรนำผลิตภัณฑ์อื่น ที่มีความชื้นเข้าเผาด้วย จะทำให้น้ำทองหมอง

ภาพประกอบ : การตกแต่งสีบนเคลือบด้วยสีทอง

พิธีเทวาภิเสกและปลุกเสกพระวิษณุกรรม

การสร้างวัดดุมงคลสำหรับเป็นศูนย์รวมจิตใจ ศิษย์วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี วันแสดงความกตเวทิต์ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ณ บริเวณลานหน้าองค์พระวิษณุกรรม โดยมีพระครูโสภิตวิริยาภรณ์ (อภฺฐ์ อมรรัตนบดี) เจ้าอาวาสวัดจุฬามณี (เจ้าพิธี) และมีพระเกจิอาจารย์ชื่อดังร่วมพิธีนั่งปรกประกอบด้วย พระราชญาณวิสิฐ วิ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖.) เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดชธรรมกายาราม หลวงพ่อสิริ สิริวิมพาโน วัดตาลหลวงปู่ดี วัดเทพากร พระครูสุนทรธรรมนิวิฐ (รวย ปาสาทิโก) วัดตะโก พระสุนทรธรรมนุวัต (เอียด อินทร์วโส)

วัดไผ่ล้อม พระครูประโชติธรรมวิจิตร (เพิ่ม ปทีโป) วัดป้อมแก้ว พระครูสุวรรณศรีลาธิคุณ (พูน ฐิตสิโร) วัดบ้านแพน พระครูสิริโพธิรักษ์ (ขวง อา ภสุโร) วัดโพธิศรี หลวงปู่คง ฐิตวิริโย วัดเขากิ่ง พระครูอุทัยบุญญาวัชร (ยิ่ง จิราภินุญโญ) วัดอุทัยโพธาราม พิธีดังกล่าวเรียกว่าพิธีเทวาพิเสกและปลุกเสกพระวิษณุกรรมถือได้ว่าเป็นพิธีใหญ่ที่มีความสมบรูณ์ครบถ้วนเพื่อการสร้างวัดถมมงคลที่สำคัญยิ่งของชาวเทคนิคราชบุรีพึงมีไว้เป็นเครื่องเตือนใจในการแสดงความเคารพตัญญูทเวที่รำลึกถึงพระคุณครูท่าน

เอกสารอ้างอิง:

มานะ ทอดสอดแสง . ศึกษาศิลปะลายไทย . (กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา) . หน้า ๑๐ – ๑๑
 ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา . สารคดี . “ราชบุรี” . (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี) . หน้า ๒๑๐